רבי יהודה אומר כופף אזני קדרה לתוכה ומציף עליה מים ואם כונס בידוע שכונס משקה ואם לאו בידוע שמוציא משקה או שפתה על גבי האור אם האור מעמידה בידוע שמוציא משקה ואם לאו בידוע שמכנים משקה ר' יוסי אומר אף לא שפתה על גבי האור מפני שהאור מעמידה אלא שפתה על גבי הרמץ אם רמץ מעמידה בידוע שמוציא משקה ואם לאו בידוע שכונס משקה היה טורד טפה אחר טפה בידוע שכונס משקה מאי איכא בין ת"ק לר' יהודה אמר עולא כינוס על ידי הדחק איכא בינייהו: כל אבר שיש בו צפורן וכו': *יש בו צפורן מטמא במגע ובמשא ובאהל יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל *אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו אצבע יתרה שיש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן וכשאינה נספרת על גב היד: כל המטמא מדרס וכו': כל דחזי למדרס מטמא טמא מת ויש שמטמא טמא מת ואין מטמא מדרס לאתויי מאי לאתויי סאה ותרקב *דתניא והיושב על הכלי יכול כפה סאה וישב עליה או תרקב וישב עליו יהא טמא ת"ל אשר ישב עליו הזב מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו:

מתני' *כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי לדון דיני נפשות: **גמ'** אמר רב יהודה לאתויי ממזר תנינא חדא זימנא *הכל כשרין לדון דיני ממונות ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות והוינן בה לאתויי מאי ואמר רב יהודה לאתויי ממזר חדא לאתויי גר וחדא לאתויי ממזר וצריכי דאי אשמעינן גר משום דראוי לבא בקהל אבל ממזר דאין ראוי לבא בקהל אימא לא ואי אשמעינן ממזר משום דקאתי מטפה כשרה אבל גר דקאתי מטפה פסולה אימא לא צריכא:

מתני' *כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון: **גמ'** לאתויי מאי א"ר יוחנן לאתויי סומא באחת מעיניו ומני רבי

להו לבוליס אימא עיילי מיא לגוה אפילו בנקב קטן אלא הכי בדקינן לה כופה פי הקדרה לתוך העריבה קודם שיתן המים ואח"כ נותן מים בעריבה עד שיהו מים צפין על שוליה אם כנסה בידוע כו':

תורה אור

אם האור מעמידה. שלא יצא המשקה בידוע שנקב קטן הוא ואינו ראוי להכנים משקה: **שהאור מעמיד.** אפילו נקב גדול: **רמץ.** גחלים ואפר בוערים: **היה טורד טיפה אחר טיפה.** כלומר הוו נמי בדיקה אם נתן לתוכו מים והן יוצאין טיף אחר טיף בידוע שכונס משקה: **ה"ג מאי איכא בין תנא קמא לר' יהודה כינוס ע"י הדחק איכא בינייהו.** לת"ק הוי כינוס כדפרישית: **יש בו צפורן.** ואפי' היא יתרה כגון אצבע ששית: **מטמא במגע ובמשא ובאהל.** דהוי אבר שלם ואפי' ליכא כזית בשר מטמא באהל דקי"ל האברים אין להן שיעור בפ' יוצא דופן (לעיל דף מג:). **אין בו צפורן** לא הוי אבר ומיהו מטמא במגע ובמשא כדין עצם כשעורה שהרי יש בו עצם: **ואינו מטמא באהל.** עד דאיכא כזית בשר דקיימא לן (כריתות) עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ולא באהל ואי איכא כזית בשר ודאי מטמא דהא איכא כזית מן המת ואי לאו יתרה היא ודאי מטמא משום אבר באהל ואע"ג דליכא כזית בשר דאפילו יתרה אמרי' לקמן דאי נספרת על גב היד הויא אבר: **רבינו הגדול.** רב: **על גב היד.** שאינה עומדת בשורת האצבעות: **לאתויי סאה ותרקב.** שאינן מדרס הזב לטמא אדם וכלים אבל טמאין הם טומאת מגע הזב להיות ראשונים ובמת נעשין אב הטומאה: **מי שמיוחד לישיבה.** הוא דהוי אב הטומאה דכתיב יכבס בגדיו וגו': **מתני' כל הראוי לדון דיני נפשות.** כ"ש שהוא כשר לדיני ממונות: **גמ' לאתויי ממזר.** דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות *כדכתי' (בסנהדרין לו:) כולך יפה רעיתי (שה"ש ד): **גר.** נמי כשר לדיני ממונות: **לאתויי סומא באחת מעיניו.** דכשר להעיד ואינו כשר לדון אבל בשתי עיניו אפילו לעדות פסול דכתיב (ויקרא ה) או ראה:

ו בס"א: רבי.

רבי

יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. בפ' *אלו מומין (בכורות מה.) אית דמפרש טעמא גזרה שמא נספרת על גב היד אטו נספרת אבל באהל המת לא גזרו דעבדי היכרא דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים ואית דאמר משום דעצם כשעורה עבד בה ותימה להאי טעמא אמאי מטמא במגע כשנוגע בבשר ואינו נוגע בעצם דלאו משום דבשר הוי יד ושומר לעצם דאמר רב בפרק העור והרוטב (חולין דף קיח.) דאין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול ורבינו הגדול דהכא היינו רב ויש לומר דגזרו חכמים אטו לפעמים דיש בעצם כפול אי נמי נגיעת בשר אטו נגיעת עצם לא גזרו אהל אטו מגע: **כל** המטמא מדרס. היינו מק"ו דפכין קטנים ובפ' הכונס (ב"ק דף כה:) פירשנו:

תנינא חדא זימנא. תימה מאי קושיא הא כמה כללות תנא במתני' אע"ג דתנא להו ברוכתה אחריתי דקתני *כל שהוא חייב בפאה חייב במעשר כו' ושמעינן לה ממתני' במסכת פאה (פ"א מ"ד) דקתני לקיטתו כאחד ומכניסו לקיום ובמעשר נמי תני ליה וכן *כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ושמעינן לה ממתניתין דראשית הגז וכל שיש בו ביעור יש בו שביעית שמעינן נמי ממתני' דשביעית וי"ל דלא פריך אלא אדרב יהודה דמאי איצטריך למימר לאתויי ממזר הכא והתם *והשתא אתי שפיר דלא קאמר דההיא דסנהדרין (דף לו:) לאתויי הלל דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות כדתנן התם* (א) אין כשר לדיני נפשות אלא מן המשיאין לכהונה אלא לא פריך אמתני' כי אם על רב יהודה ואדרב יהודה לא מצי לשנויי דהוה לאתויי הלל דמלישנא דסיפא דאחד דיני ממונות דקתני דאין כשר לדיני נפשות אלא מן המשיאין לכהונה משמע אבל כשר לדיני ממונות ולכל הפחות מוקמינן אהלל דכשר ול"ל דרב יהודה אתא לאשמועינן דגר וממזר כשרים לדיני ממונות דפסולין לדיני נפשות שמעינן ממתני' דהתם וגרסינן הכא כמו שיש ספרים דגרסי בסנהדרין (דף לו:) אי אשמועינן גר משום דראוי לבא בקהל כו' ואי אשמועינן ממזר דבא ממשפחה כשרה להכי כשר לדיני ממונות אבל גר אימא לא ול"נ איפכא כמו שהיה בספרים אי אשמועינן גר משום דבא ממשפחה פסולה ולכך פסול לדיני נפשות דרב יהודה לא אתא לאשמועי' הא דפסול לדיני נפשות כדפרישנא: **לאתויי** ממזר. וא"ת ואמאי לא קאמר לאתויי בעל מום דפסול בדיני נפשות ומפיק לה בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו:) ובריש מצות חליצה (יבמות דף קא.) כשם שב"ד מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום וי"ל דלא איירי אלא בפסול יוחסין וה"נ איתא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כה:) דפריך והא עד זומם דדיני ממונות דכשר לדיני נפשות ופסול לדיני ממונות ומשני בפסול יוחסין קמיירי: **חדא** לאתויי גר. משמע דכשר אע"ג דאין אמו מישראל ותימה דבפ' החולץ (יבמות דף מה:) אמרי' דרבא אכשר לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל דכיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה וי"ל דהכא מיירי לדון גר חבירו כדאמר בפרק מצות חליצה (שם דף קב.) גר דן חבירו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפילו ישראל ולא כמו שפירש שם בקונט' דלענין דיני נפשות איירי הא דדן את חברו אבל בדיני ממונות דן אפי' ישראל וא"ת דבפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עו:) על גמרא דמי שהוחזקו אבותיו כו' דפריך למימרא דלא אוקמינן פסולין ורמינהי הכל כשרין כו' ואמר רב יהודה לאתויי ממזר ומאי קושיא לשני דהיינו דוקא לדון ממזר כיוצא בו דומיא דגר ואם נאמר דהכא מיירי בגר שאמו מישראל הוה אתי שפיר וי"ל דשאני ממזר דכיון דאביו ואמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה שום תשים עליך מלך (ב) דדרשינן עליך שום דבעינן מקרב אחיך וממזר מקרי שפיר עליך דבא מזרע ישראל ואם ממזר פסול לדון את ישראל מיפסיל נמי לדון את ממזר חברו והא דקאמר בתוספתא אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה היינו מדרבנן דמדאורייתא אפי' ממזר כשר מקרב אחיך והא דעביד צריכותא בין גר לממזר אע"ג דחלוקין זה מזה כדפי' בקונט' בריש פ' מצות חליצה (יבמות דף קב.) דהא"ל רב שמואל בר יהודה לרב יהודה לפי שהמשנה שנויה סתם ואין חלוק זה מפורש בה וא"ת בפ' מצות חליצה דאותו רב שמואל היינו בנו של רב יהודה שהוא בן בית דין של ישראל ולא בב"ד של גרים ורגיל ר"ת לומר דאותו רב שמואל היה בנו של רב יהודה הגר כדאמר בפ"ק דקידושין (דף כב:) דגר שאין לו יורשין היה ונתגייר הוא ובנו וכן משמע הלשון דקאמר ואנא גר אנא משמע דהוא עצמו נתגייר וכיון דלא היתה אמו מישראל לגבי דינין נמי מיפסיל ואמאי הוצרך להביא קרא דחליצה וגם רב יהודה הלך ברבו לדין וי"ל דקבלו עליהם כהולך והאוללת דבדיני ממונות הוי כשר ולחליצה מיפסיל כדאמר התם אי נמי התם לחליצת גרים מיירי ואין להאריך כאן יותר:

כל

צ"ל מומין אלו

ז א ב מיי' פ"ב מהל' טומאת מת הל"ו:
ח ג ד מיי' פכ"ו מהל' כלים הל' טו:
ט ה מיי' פי"א מהל' סנהדרין הל"א וסי"ב שם הלכה ט:
י ו מיי' פ"ב שם הל"ט [ופי"א הל' יא] סמג עשין צז טוש"ע חו"מ סי' ז סעי' ג:
יא ז מיי' שם [ופ"ב] סמג שם טוש"ע שם סי"ח:
יב ח מיי' פט"ו מהל' עדות הל"ו טוש"ע חו"מ סי' ז סעי' ט וסי' לג סעי' א:

תוספי הרא"ש

יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל. ותימה דבפ' אלו מומין (דף מה) [איתא דאמר] דמשום עצם כשעורה נגע בה אמאי מטמא כשנוגע בבשר ואינו נוגע בעצם. ול"ת משום יד או שומר והא אמרינן אין שומר לטומאה חמורה היינו להצטרף אבל להביא טומאה יש שומר והא רב הוא דאמר בפ' העור והרוטב דאין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול. ורבינו הגדול דהכא היינו רב וי"ל דגזרו חכמים פחות מכשיעור אטו פול דעצמים יש בעצם כפול והבשר מכסהו. א"נ גזרינן נגיעת בשר אטו נגיעת עצם א"נ גזרינן מגע אטו משא: כל המטמא מדרס מטמא טמא מת. ואפי' הוא פשוטי כלי עץ דאינו ראוי לקבל טומאה כיון דחזי למדרס מקבל טומאה דילפינן ליה מפכין קטנים שטהורים בזב דלמגע לא חזו שאינו יכול ליגע לתוכן לפי שפיהן צר והיסטו נמי לא מטמא דהיסטו (בעי') [ילפינן] מקרא דאשר יגע בו הזב מה שהוא בא לכלל מגע אינו בא לכלל משא אע"ג דראוי לביאת שער הזב. בת"כ ילפינן דשער הזב דמטמא מוהנוגע בבשר הזב דכיון שאינו ראוי לביאת בשר אינו מטמא בשער. ותימה כלי חרס המוקף צמיד פתיל אל יטמא בהיסט דאינו ראוי לביאה. ולעיל בפ"ק אמרינן שמטמא משת לשת שבגרה ור"ת דנצמד פתיל וחשוב בא לכלל מגע לפי שעומד ליפתח אע"ג דבבי קלית כבילת אמרינן מרומר נקיבה כמרומר מקושה ואע"ג דחשב עליו לנקבו אינו מטמא בכשא שאני התם דהמטמא אינו עומד לינקב אלא ע"י מחשבה אבל צמיד פתיל מתחלה עומד לינקב וה"ה המפי לשיעבר ק"ו מטאות התרקב והכין גדולים דלא מטמו מדרס והמטמו טמא מת אלא דבעינא ליה לפכים פכין קטנים שטהורין בכל טומאת הזב ואע"ג דמטמאין במעיינות הזב כתי' דבשער הזב לא מטמו משום דבעינן ראוי לביאת בשר ש"מ דוקא דכתיב בתריא וכי ירוק הזב בטהור משמע ליה דלא בעינן בהו ראוי לביאת בשר ש"מ מתורים מכל טומאות המחוברות לזב: מפני שמטמא בזב אינו דין שיהא טמא במת. ותימה כלי חרס המוקף צמיד פתיל יוכיח שטמא בזב וטהור במת. ואומר ר"ת דלא שייך לעשות יוכיח מצמיד פתיל דכה"ג שהוא טמא בזב היה טמא במת דמה שהוא בהיסט היינו משום דהוי כאילו נגע זב בתוכו דאי זהו מגעו שהוא ככולו הרי אומר זה היסטו ובמת נמי אם היה כזית מת בתוכו היה טמא: **לאיתויי** ממזר. תימה אמאי לא קאמר לאיתויי בעל מום שפסול לדיני נפשות משום ונשאו אתך ברוחין לך כדאיתא בפ' עשרה יוחסין ובפ' אחד דיני ממונות מפיק ליה מכשם שב"ד מנוקים בצדק כך מנוקים מכל מום. ולימא נמי לאיתויי אשה שכשירה לדיני ממונות כמו שמפרש לקמן ופסולה לדיני נפשות משתך וי"ל דלא מיירי אלא בפסול יוחסין והכי נמי אמרינן בפ' זה בורר דפריך התם והאיכא עד זומם דדיני ממונות דכשר לדיני נפשות ופסול לדיני ממונות ומשני בפסול יוחסין קא מיירי: **תנינא** חדא זימנא. תימה מאי קשה ליה כל הני כללי דהני מתניתין מפורשין ברוכתייהו ולא תני להו [אלא] אגב גררא וי"ל דעיקר פירכא הוי מרב יהודה למה הוצרך לומר תרי זימני לאיתויי ממזר וכה"ג אשכחן גבי רב יהודה דפסיק כר' עקיבא פסחים בפ' אלו דברים ובפרק ר' אליעזר דמילה דאמר כל מלאכה שאפשר לעשות מע"ש אינה דוחה את השבת ומשני התם תנינא חדא זימנא וקיימא הך פירכא על רב יהודה ולא לר' עקיבא דלא עביד התם צריכותא מתניתא דתנן במנחות בפ' שתי הלחם דקאמר ר' עקיבא כה"ג [אלמא] דלא פריך לר' עקיבא נמי התם כה"ג ונקשה נמי גיתא

מוסף רש"י

רבינו הגדול. רב (בכורות מה.). ואינו מטמא באהל. וכשהיא נספרת, כדמפרש ואזיל, דאיכא מרפי לגריעותא, אין בה צפורן ואינה נספרת, אבל יש בה צפורן מטמאה ואע"ג דאינה נספרת והכי תנן בפי' בלא סימן (שם). והיושב על הכלי. ה"ג לה בתו"כ וכל הכלי אשר ישב עליו, רישא דקרא וכל המשכב וגו', יכול כל כלי במשמע ואפילו אין עשוי לישיבה (שבת נט.). תרקב. חצי סאה, חצי וקב (שם). ת"ל אשר ישב עליו הזב. מדלא קרינן אשר ישב, למדנו שאינו מדבר אלא באשר מיוחד לישב שם תמיד (סוכה כב:) מדלא כתיב גבי משכב אשר שכב וגבי מושב אשר ישב, וכתיב ישכב ישב, משמע שישכב עליו תמיד וישב עליו תמיד, במיוחד לשכיבה ולישיבה, וגבי משכב נמי דריש ליה הכי (שבת נט.). ופרש"י שדה גירסא אחרת). ואינו ראוי לדון דיני נפשות. דלנפשות בית דין מיוחסין בעינן, כדאמר רב יוסף (סנהדרין לו:) כשם שב"ד מנוקין בצדק, כך ב"ד מנוקין מכל מום, שנאמר כולך יפה רעיתי ומום אין בך (סנהדרין לו:).

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תנינא וכו' כדתנן התם ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות וכו' וקתני דאין הכל כשרים לדון דיני נפשות: (ב) ד"ה חדא וכו' והא דכתיב עליך:

סנהדרין לג. לו: קדושין עו: (סוטה ה)

[צ"ל כותיים]

תוספי הרא"ש

דלא קאמר דאצטריך מתניתין דסנהדרין משום הלל דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות כדתנן התם אין כשר לדיני נפשות אלא שמשיאין לכהונה משום דלא פריך אלא לרב יהודה ותימה דרב יהודה גופיה אמאי לא קאמר לאיתויי הלל וי"ל משום דשמעינן ליה מלישנא דמתני' דקתני בסיפא אין כשר לדיני נפשות אלא כהני' לוים וישראלי' המשיאין לכהונה וסיפא ק' דמספר תרי גווני שמעינן מתם. ור"ת הגי' בסנהדרין איצטריך דאי שמעינן גר (א) משום דראוי לבא בקהל אבל ממזר אימא לא ואי אשמעינן ממזר משום דבא ממשפחה כשרה אבל גר אימא לא והשתא הוי הדרא דרב יהודה פשוט שגם כשרין לדיני ממונות והשתא לא שמעינן לה מלישנא דמתניתין משום דאיירי בדיני נפשות: **חדא** לאיתויי גר וחדא לאיתויי ממזר. כלומר תני בחדא זימנא בסילתא דרב יהודה(חדא)לאיתויי גר משמע הכא דגר כשר אע"ג דאין אמו מישראל. ותימה דבפ' החולין אמרינן רבא אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה אפורסיה דבבל דכיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרי' ביה וי"ל דהכא איירי לדון גר חבירו כדאמרינן בפ' מצות חליצה גר דן את חבירו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפי' ישראל ולא כמו שפירש"י שם דבדיני נפשות איירי דן את חבירו ולא ישראל אבל לדיני ממונות כשר. ועוד דמייתי התם קרא דמקרב אחיך ואילו בדיני נפשות ממעטינן מונשאו אתך בסנהדרין ובקדושין. ותי' הא דאמרינן בעשרה יוחסין כל שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים וכו' למימרא דלא מוקמינן פסולין לדינא והתנן הכל כשרין לדון כו'. ואמר רב יהודה לאיתויי ממזר. ומאי קשה ליה והיינו דוקא לדון חבירו כדאמרינן גבי גר וי"ל דגבי ממזר לא שייך לחלק בין ישראל כשר לממזר דמקרב אחיך קרינן ביה כיון דאביו ואמו מישראל ואי מיפסל לישראל כשר מיפסל נמי לחבירו. והא דקאמר בגר וממזר דצריכי אע"פ שהן חלוקין זה מזה כדפרישית ה"מ נקט צריכותא דשייכא לפי דמרבי ליה רב יהודה ממתניתין שאין חילוק זה מפורש בהם: **כל** הכשר לדון כשר להעיד. ותימה והרי אשה דכשרה לדון דכתיב והיא שפטה את ישראל גבי דבורה ואמרינן נמי ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם הוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וכו' והיכי דהאי קרא איירי בדיינין איירי נמי בדיינין כדדרשינן לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים אלמא אשה כשירה לדון ופסולה להעיד כדאיתא בריש שבועת העדות. וי"ל דה"ק כל איש הכשר לדון כשר להעיד א"נ ע"פ הדיבור אשה בכלל בדיינין אין אשה בכלל. ודבורה מלמדת ויני ישראל א"נ מתוך נביאותה קבלוה עליהם: **לאיתויי** סומא בא' מעיניו. ומני

(א) שם משמע דגרי' רבים כגון כו' ואי אשמעינן גר משום דקאתי ממשפחה פסולה ומשו"ה פסול לד"נ אבל ממזר וכו'.